23.4.2026

Helsingin kaupungin kasvatuksen ja koulutuksen toimialan lausunto eduskunnan sivistysvaliokunnalle

HEL 2026-006295 T 03 00 00

Helsingin kaupungin kasvatuksen ja koulutuksen toimiala antaa eduskunnan sivistysvaliokunnalle lausunnon hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi perusopetuslain muuttamisesta HE 35/2026 vp.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala pitää hallituksen esityksessä kannatettavana perusopetuksen arvioinnin yksityiskohtaisempaa määrittelyä laintasolla nykyiseen verrattuna. Tällä on merkittävä vaikutus oppilaiden osaamisen varmistamisessa perusopetuksen aikana sekä perusopetuksen ja toisen asteen nivelvaiheessa. Mikäli jossakin vaiheessa perusopetuksen aikana syntyy osaamisvajetta, se näkyy nopeasti seuraavina lukuvuosina tai toisella asteella oppimisen kuormittavuutena, motivaation laskuna ja lisääntyvänä tuen tarpeena.

Hallituksen esityksessä perusopetuslain muutoksella on merkittävä vaikutus myös esiopetuksen toteuttamiseen. Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala tuo esiin, että arvioinnin ulottaminen esiopetukseen edellyttää tarkennuksia, koska esiopetuksessa ei ole määritelty oppimistavoitteita.

Oppilaan arviointi esiopetuksessa

22 §:n 5. momentissa säädettäisiin esiopetuksessa olevan oppilaan arvioinnista. Esityksen mukaan esiopetuksen opettajan tulisi käyttää arviointimenetelmiä, tavoitteena ryhmän opetuksen kehittäminen. Tätä tulisi tarkentaa, sillä esiopetuksessa ei ole oppimistavoitteita, eikä esityk-

Postiosoite
PL 58300
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kasvatusjakoulutus@hel.fi

Käyntiosoite
Työpajankatu 8
Helsinki 58
www.hel.fi/kasvatusjakoulutus

Puhelin
+358 9 310 8600

Y-tunnus
0201256-6

sestä käy ilmi, mitä valmiuksia/taitoja on tarkoitus arvioida. Kyseessä on muutos esiopetuksen aiempaan, totuttuun toimintatapaan. Muutoksesta aiheutuu koulutustarpeita esiopetusryhmien opettajille, jotta arviointi tehdään yhdenvertaisesti.

Oppilaan arviointi ja opinnoissa eteneminen perusopetuksessa

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala pitää lakiesitystä tarpeellisena ja kannatettavana. Lain ja opetussuunnitelman perusteiden muutosten myötä on mahdollisuus saada perusopetuksen oppimistulokset nousemaan kansallisesti yhteisillä oppimisen ja osaamisen tavoitteilla ja arvioinnin periaatteilla. Muutos parantaa oppilaiden yhdenvertaista kohtelua opetuksessa ja arvioinnissa riippumatta kunnasta, koulusta tai opettajasta. Selkeämmät ja tarkemmin määritellyt oppimisen ja osaamisen tavoitteet auttavat oppilasta ja huoltajaa ymmärtämään, mitä on tarkoituksena oppia ja helpottavat opettajaa työssään.

Vuosiluokalta etenemisen periaatteiden ja välttämättömien tietojen ja taitojen määrittely takaisi, että tietyn vuosiluokan suorittanut oppilas on saavuttanut sellaisen osaamisen tason, joka antaa riittävät tiedot ja taidot seuraavalla vuosiluokalla opiskeluun. Esitys linjaa entistä selvemmin myös luokalle jättämisen periaatteita. Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala pitää luokalle jäämisen periaatteiden täsmentämistä tarpeellisena, mikäli se lisää ennakoitavuutta ja turvaa oppilaan oikeuden saada tukea ajoissa. Keskeistä on, että mahdolliset päätökset etenemisestä, osaamisen täydentämisestä tai tukitoimien tehostamisesta tehdään pedagogisesti perustellusti ja riittävän varhain, jotta oppilaalle ei muodostu kasautuvia oppimisaukkoja ja kaikilla oppilailla on tosiasiallinen mahdollisuus saavuttaa välttämättömät tiedot ja taidot vuosiluokkansa osalta.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala edellyttää, että opetussuunnitelman perusteisiin kirjatut oppiaineiden oppimisen, osaamisen ja työskentelyn tavoitteet, periaatteet ja välttävän osaamisen kriteerit ovat niin selkeät, että niitä ei voida paikallisesti tulkita eri tavoin. Entistä enemmän perusopetukseen tulee oppilaita, jotka tarvitsevat vahvempaa tukea opetuskielessä. Opetuskielen osaamisen taso tulee tehdä läpinäkyväksi opetussuunnitelmassa kaikkien oppiaineiden osalta. Lukemisen, kirjoittamisen ja akateemisen kielitaidon vahvistaminen on edellytys jatko-opintokelpoisuudelle. Erityisesti perusopetuksen päättövaiheessa on tärkeää varmistaa, että oppilas kykenee ymmärtämään op-

pikirjatekstejä, tuottamaan asiatekstiä sekä seuraamaan opetusta ja arviointia, joissa käytetään oppiainekohtaista käsitteistöä.

Jotta arvioinnin yhtenäistämisen tavoite toteutuu, tarvitaan valtakunnallisesti johdonmukaista ohjausta sekä opetuksen järjestäjien sisäistä arviointikäytäntöjen kehittämistä. Erityisen tärkeää on varmistaa opettajien riittävä täydennyskoulutus arviointikriteerien soveltamisesta sekä mahdollisuudet yhteisölliseen keskusteluun. Toimeenpanon kannalta on keskeistä, että opetuksen järjestäjillä on riittävät resurssit ja osaaminen kehittää pedagogiikkaa ja arviointikäytäntöjä sekä kouluttaa opettajia. Ilman näitä edellytyksiä riskinä on, että lain tavoitteet jäävät muodollisiksi eivätkä muutu käytännön opetustyöksi ja oppilaiden osaamiseksi.

Kannatamme, että oppiaineiden tavoitteita selkiytetään entisestään oppimisen, osaamisen ja työskentelyn osalta. Työskentelyn tavoitteiden määrittely tarkemmin oppiaineittain tukee opettajia opetus- ja arviointityössä. Työskentelyn tavoitteet ovat kuitenkin hankalia sovittaa yhteen erityisen tutkinnon kanssa. Erityinen tutkinto suoritetaan tyypillisesti erilliskokeena. Opettajan on vaikea erilliskokeen yhteydessä arvioida työskentelytaitoja. Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala katsoo, että erityisen tutkinnon asema, merkitys ja toteutus tulisi määritellä kattavammin opetussuunnitelman perusteissa.

Perusopetuksen ja toisen asteen nivelvaihe

Arvioinnin yhtenäistämisellä on merkittävä vaikutus perusopetuksen päättöarviointiin, jotta se kuvaa oppilaan todellista osaamista yhdenvertaisesti riippumatta kunnasta, koulusta tai opettajasta. On tärkeää, että päättöarviointi on luotettavaa ja vertailtavaa. Arvioinnin yhtenäistämisellä ja perusopetuksen aikaisella perustaitojen vahvistamisella on myönteinen vaikutus perusopetuksen ja toisen asteen nivelvaiheeseen ja oppilaan toisen asteen suorittamisen edellytyksiin. Selkeämpi käsitys perusopetuksen vähimmäisosaamisesta ja oppimisen etenemisen ehdoista parantaa myös edellytyksiä kohdentaa ohjausta ja tukea opiskelijalle toisen asteen opintojen alussa.

On oppilaan etu, että hän saa osaamistaan vastaavan arvioinnin ja että hän voi luottaa saamaansa arviointiin erityisesti siksi, että yhteishaussa perusopetuksesta toiselle asteelle opiskelijavalinnat perustuvat joko kokonaan tai osittain hakijan perusopetuksen päättöarviointiin. Nykyisten arviointikriteerien vaihtelevat tulkinnat muodostavat nykyisellään toisel-

le asteelle hakeutumisen vaiheessa yhdenvertaisuuskysymyksen, jossa tarvitaan nykyistä täsmällisempää, valtakunnallista ohjeistusta.

Tukeen liittyvät näkökulmat

Varhennetun oppivelvollisuuden lisääminen pykälään 20 c § ja velvoittavuuden kirjaaminen pykälään 20 i § selkeyttävät tuen järjestämistä ja varmistavat kansallisesti yhdenvertaiset toimintatavat.

Vähimmäisosaamisen määrittely perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa auttaa oppilasta ja huoltajaa ymmärtämään opetuksen tavoitteita ja tukee opettajan työtä. On kuitenkin tärkeä huolehtia, ettei vähimmäisosaamisen määrittely kavenna oppiaineiden opetuksen tavoitteita. Oppilaan on tärkeä saada tukea oikea-aikaisesti ja riittävästi, jotta hänellä olisi mahdollisuus saavuttaa ainakin vuosiluokkansa välttävä osaaminen. Oppimisen tukeminen erilaisin keinoin tulee olla ensisijainen vaihtoehto aina kaikilla oppilaille ja luokalle jäämisen tulee olla edelleen tarkasti harkittu ja viime sijainen keino oppilaan koulupolulla. Opetussuunnitelman perusteisiin on tarpeellista määritellä, ettei luokalle jäämistä tule käyttää useita kertoja peräkkäin, vaan oppilaan koulunkäynnin tukea on suunniteltava muilla keinoilla.

On tärkeää, että arviointi ja oppimisen tuki muodostavat johdonmukaisen kokonaisuuden: arvioinnin tulee tuottaa tietoa oppimisen edistymisestä ja tuen tarpeesta, ja vastaavasti tukitoimien tulee näkyä oppilaan mahdollisuutena osoittaa osaamistaan. Huoltajien tiedonsaannin ja osallistumisen näkökulmasta selkeät, yhteismitalliset kuvaukset osaamisesta ja etenemisestä helpottavat myös kodin ja koulun yhteistyötä erityisesti silloin, kun oppilaalla on tuen tarvetta tai opetuskielen taidon vahvistamisen tarvetta.

Mikäli oppilas etenee vuosiluokalta toiselle ilman välttämättömien perustaitojen vahvistumista, korjaava työ siirtyy seuraaville vuosiluokille tai toisen asteen vastuulle, jolloin opetussuunnitelman tavoitteet ovat entistä vaativampia. Siksi esityksen tavoitteiden rinnalla tulee huolehtia siitä, että perusopetuksessa on tosiasialliset edellytykset tarjota oikea-aikaista tukea ja tehostettua opetusta.

Taloudelliset vaikutukset

Lain ja opetussuunnitelman perusteiden toimeenpano edellyttää opettajien täydennyskoulutusta ja tietojärjestelmien päivittämistä, jotka tuo-

vat kustannuksia opetuksen järjestäjälle. Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala edellyttää, että kustannuksiin varataan rahoitus.

Voimaantulo

Lakimuutokseen liittyvät ja siitä seuraavat esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteiden päivittämiset ja edelleen paikallisten opetussuunnitelmien tarkentaminen ja käyttöönottaminen tapahtuvat erittäin nopealla aikataululla. Tällainen aikataulu edellyttää, että opetussuunnitelmien perusteet määritellään kansallisesti sellaisella tarkkuudella, ettei paikallinen tarkentaminen edellytä enää pitkäkestoista työtä. Lakimuutoksen tavoitteiden toteutuminen edellyttää opettajien täydennyskoulutusta esi- ja perusopetuksessa. Aikataulussa ei ole huomioitu riittävästi aikaa sekä paikallisten opetussuunnitelmien tarkentamiselle ja täydennyskoulutukselle.

Lakimuutoksen toimeenpano edellyttää selkeää kansallista ohjausta arviointikäytänteiden kehittämisessä ja arviointikriteerien soveltamisessa. Toimeenpano edellyttää lisäksi opetuksen järjestäjän sisäistä arviointikäytänteiden kehittämistä.

Lisätiedot

Kirsi Kukkonen, pedagoginen asiantuntija
puhelin: 310 81030, kirsi.kukkonen2@hel.fi
perusopetus

Nina Auvinen, pedagoginen asiantuntija
puhelin: 310 15942, nina.auvinen@hel.fi
esiopetus

Annika Voutilainen, pedagoginen asiantuntija
puhelin: 310 37756, annika.voutilainen@hel.fi
lukiokoulutus

Heidi Vesa, pedagoginen asiantuntija
puhelin: 310 27384, heidi.vesa@hel.fi
ammatillinen koulutus

Johanna Karlsson, pedagoginen asiantuntija
puhelin: 310 49496, johanna.karlsson@hel.fi
esiopetus

Sabina Lumivirta, pedagoginen asiantuntija
puhelin: 310 38293, sabina.lumivirta@hel.fi
perusopetus

Matias Österberg, pedagoginen asiantuntija
matias.osterberg@hel.fi
toinen aste

Liitteet

1 Lausuntopyyntö 14.4.2026
2 Lausuntopyyntö 14.4.2026, liite, esityksen pääasiallinen sisältö

23.4.2026

Harri Korhonen
lukio- ja ammatillisen koulutuksen ja vapaan sivistystyön johtaja

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu.